

Bijdrage PvdA-fractievoorzitter Mariëtte Hamer aan Verantwoordingsdebat

Gesproken woord geldt!

Voorzitter,

Het doet ons een groot plezier dat we dit keer de minister-president en de minister van Financiën in onze Kamer hebben om verantwoording af te leggen over het gevoerde beleid in 2007. Wij zijn verheugd dat er nu bovenop het Financieel Jaarverslag een Algemene Verantwoordingsnota ligt, waarmee dit debat een politiek debat kan worden. Zo hoort het wat ons betreft ook: regeren is verantwoording afleggen en regeren is verantwoordelijkheid nemen.

Voorzitter,

De PvdA staat ergens voor. Dus pakten we onze verantwoordelijkheid toen we vonden dat het in Nederland de verkeerde kant op ging. Want, voor het eerst sinds de wederopbouw hebben we te maken met een generatie die denkt dat de toekomst van hun kinderen er slechter uitziet dan die van hen zelf. Veel mensen hebben zorgen, of ondervinden de effecten van de wereldeconomie, die onzekerheid brengt over hun werk en hun sociale zekerheid. Die onzekerheid wordt gevoed door angst voor veranderingen in de Nederlandse samenleving en door terroristische dreiging van buitenaf. Ook in de eigen omgeving zijn er steeds minder vastigheden. Buurten zijn verandert, burens zijn verandert..

Het bagatelliseren van deze onzekerheden is onverstandig en contraproductief. Net als overigens het schetsen van doembeelden. Mensen mogen van de politiek verwachten dat ze hen de ruimte geeft om zich te ontwikkelen. En ze zekerder en sterker te maken daar waar het moet. Dat ging niet goed voor 2007.

Systemen waren belangrijker dan mensen. Een mentaliteit van ieder voor zich werd gestimuleerd. Het toenmalige kabinet van CDA, VVD en D66 stond met de rug naar de samenleving zoals minister de Geus, of er werd vrolijk gezwaaid naar ongeruste werknemers op het Museumplein zoals door minister Zalm. Daar waar mensen houvast zochten voor de toekomst dook het kabinet weg in grote stelselherzieningen.

Er was dus een omslag nodig. Weg uit het neoliberale denken. In 2007 is de basis voor deze omslag gelegd. Van wantrouwen naar vertrouwen in mensen. Van onverschilligheid naar mensen vooruit helpen. Van vrijheid blijheid naar betrokkenheid. Ja u herkent de agenda van de PvdA. En die agenda dat is onze maatstaf voor de resultaten van het kabinetsbeleid. Maar, Voorzitter, de resultaten van die koerswijzigingen die zijn er niet van vandaag op morgen.

Want vandaag roepen, morgen scoren. Dat is wat ik de politiek van de korte adem noem. Voorzitter, daar ben ik niet van. De politiek is geen sprookjesbos waar met een toverstok een andere wereld wordt getoverd: waar files zo maar worden opgelost of mensen ineens hun identiteit kunnen verliezen. Politiek is wat mij betreft een proces van grote idealen en kleine stapjes vooruit. Knokken voor wat je wilt. En ja, dat betekent dat je niet altijd je zin krijgt, dat je niet in een keer bereikt wat je wil. Het is strijden voor iedere meter om idealen dichterbij te brengen. Dat strijden doet de PvdA in de politieke frontlinie. En daar kan het, zoals u weet, soms wat bloederig zijn.

Maar wij weten echter waarvoor we het doen. De PvdA is een sociale vooruitgangspartij. Onze kinderen moeten het beter hebben dan de vorige generatie. Een goede opleiding, wat je achtergrond ook is. Loon naar werken en gelijke kansen. Emancipatie en solidariteit.

Daar gaat het voor de PvdA om. Denk aan de rechtspositie van werknemers, goede scholing, WAO, AOW, het minimumloon en betere kinderopvang. Dat zijn onze kroonjuwelen. Daarvoor hebben we al decennia hard geknokt. En daar zullen we mee doorgaan.

Politiek is dus hard werken. Politiek is moeilijke keuzes maken. Niet én-én, maar óf-óf. Politiek is knokken en doorgaan. Wat je vandaag hebt bereikt is de basis om morgen mee verder te gaan. De PvdA is niet van de lange halen snel thuis. Maar ook niet van de het “het-komt-allemaal-over-ons-heen-en-we-kunnen-er-niets-aan-doen”. Het gaat er om mensen een serieus perspectief op houvast en vooruitgang in onze veranderende wereld te geven.

Voorzitter,

Politiek gaat dus niet over politici. Politiek gaat over mensen. Mensen sterker maken. Mensen een handvat geven om zich te ontwikkelen. En daar moet het dus ook weer overgaan in de politiek. “Bring back the politics”.

En dat is dus niet de weg die enkele politieke bewegingen suggereren namelijk dat het ongemak met een paar hapklare maatregelen is weg te nemen. Onzekerheid serieus nemen is van groot belang. Maar het ter eigen glorie cultiveren van onzekerheid en het aandragen van schijnoplossingen is misleidend.

Voorzitter,

En waar staat dan de PvdA? Daar kan ik heel helder over zijn. De PvdA laat je niet aan je lot over. En Nee, de PvdA laat het niet toe dat de Nederlandse kernwaarden worden uitgehold. En Nee, bij de PvdA wordt je rechtsbescherming niet te grabbel gegooid.

Voorzitter,

Vanuit die houding kijk ik naar het kabinet. Voor ons ligt de Algemene Verantwoordingsnota. We hebben er met veel belangstelling naar uitgekeken. Niet in het minst omdat we nu deel uitmaken van dit kabinet.

Want we zijn niet zomaar in de regering gestapt. We willen het verschil maken ten opzichte van het vorige kabinet. Ik hoef alleen maar naar de heer Rutte te kijken om weten dat die opzet is geslaagd. Dit kabinet toont een ander gezicht; een sociaal gezicht, een vooruitstrevend gezicht. Dat is ook de spiegel die ik dit kabinet voortdurend voor zal houden.

Daarom, Voorzitter, zullen wij steeds het kloppend hart van het regeerakkoord opzoeken. Dat betekent ook dat we mensen dichtbij ons houden en er bij betrekken. Wij vinden dat de overheid recht moet doen aan de werkers in het land, aan de leerkrachten, de politieagenten, de postbodes en de verzorgenden die elke dag maar weer die zware taak op zich nemen om onze ouders te verzorgen.

Die betrokkenheid gaat bij ons verder dan het salaris, maar gaat ook over werkzekerheid en de sociale zekerheid van die hardwerkende mensen.

Het gaat ons om die mensen. En die mensen vragen echt niet zo veel. Ze willen zich kunnen ontwikkelen in hun werk. Ze willen een schone en veilige buurt. Ze willen een goede school met gemotiveerde leraren voor hun kinderen. En ze willen dat hun ouders op een fatsoenlijke manier oud kunnen worden. Daar moet dit kabinet dus keihard aan werken. Stapje voor stapje. Op die basis kom ik mijn beoordeling van het kabinetsbeleid. Hoe staat het met de sociale vooruitgangagenda?

Voorzitter,

Bij die beoordeling ga ik eerst in op 3 onderwerpen waarop dit kabinet goede vooruitgang heeft gemaakt te weten werk en inkomen, wonen en onderwijs. Dan ga ik in op 3 punten waar het sneller en beter moet: taallessen, kinderopvang en de wijken.

Voorzitter,
Werk en Inkomen

Op het gebied van werk en inkomen doet het kabinet het goed. De werkloosheid is nog zo laag geweest. Het aantal ontslagaanvragen ook niet. Het vorige kabinet kenmerkte zich door de neoliberale koers van de VVD, waarin solidariteit ver te zoeken was. Meest schrijnend kwam dit tot uitdrukking in het stelselmatig uitknijpen van mensen aan de onderkant, terwijl van de allerhoogste inkomens niets extra's gevraagd werd. Ik ben er trots op dat we een einde hebben kunnen maken aan dat moreel tekort.

Want juist die mensen aan de onderkant geven we weer een zetje in de rug, zodat ze de zekerheid hebben van een fatsoenlijke uitkering, of door het krijgen van een baan weer vooruit kunnen in het leven. We hebben er voor gezorgd dat de WAO-uitkering is verhoogd en meer dan 100.000 mensen kunnen opgelucht adem halen doordat ze worden uitgezonderd van de strengere keuring.

Mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt tellen weer mee. Dankzij loonkostensubsidies en participatiebanen hebben ze een grotere kans op het vinden van werk. Dat geldt ook voor groepen die het traditioneel moeilijker hebben een baan te krijgen; ouderen, jongeren, allochtonen en vrouwen.

Ook het principe loon naar werken heeft een plaats in het hart van het beleid van dit kabinet. Daar waar salarissen onder het vorige kabinet achter bleven is er nu veel extra geld uitgetrokken voor de lonen van agenten en leraren. Mensen die de ruggengraat van onze samenleving vormen en dus een eerlijke beloning dubbeldik verdienen. Mooi dat die solidariteit weer terug is.

Voorzitter,
Solidariteit betekent ook dat salarissen zich verhouden tot de geleverde prestaties. Natuurlijk gunnen we iedereen een dik belegde boterham, maar het is goed dat deze regering laat zien dat ze niet gediend is van het grote graaien en dat ze daar wat aan wil doen. Alle scepsis ten spijt. Inderdaad, de aanpak van de topinkomens levert weinig op voor de schatkist, maar daar gaat het ons ook niet om. Het belang ervan is dat we laten zien dat we in Nederland geen twee soorten mensen willen. Aan de ene kant de werknemers die looneisen moeten matigen en aan de andere kant de topondernemers die multimiljonair kunnen worden, zelfs van de opsplitsing en uitverkoop van hun bedrijf. Soms lijkt het zelfs loon naar wanprestatie. Ook de topmensen in het bedrijfsleven moeten zich realiseren dat ze een sociale functie hebben en dat de samenleving naar hen kijkt. Inmiddels is dat geluid ook in de Europese Unie te horen en wordt de visie van onze minister van Financiën gedeeld door Europese leiders. Wat we hiervan kunnen leren is dat we lef moeten tonen om ongelijkheid aan te pakken.

Voorzitter,
Armoede bestrijden is nog veel belangrijker. En ook hier zijn de belangrijke eerste stappen gezet. In 2007 is daarvoor 300 miljoen ter beschikking gesteld aan de gemeenten. + 80 miljoen extra voor kinderen. Want kinderen die in armoede moeten opgroeien hebben nog altijd veel minder kansen dan anderen. Armoede mag zich niet voortplanten.

Voorzitter,
Wonen
Dat brengt me bij mijn 2^e punt waar er goede vooruitgang is bereikt. Allereerst zijn er 80.000 woningen bijgekomen. En was het vorige kabinet nog van plan om de verhuurders tegemoet te komen met forse huurverhogingen, dit kabinet heeft een fundamenteel andere houding ingenomen en heeft gekozen voor de huurders. De huurstijging is beperkt. De huren zijn een belangrijke factor bij de inflatie en die is – mede daardoor – zeer beperkt gebleven in 2007. Dat zie je niet op je loonstrook, maar je voelt het wel in je portemonnee.

Voorzitter,
Onderwijs

Dan het derde punt: Onderwijs. Die omslag is in gang gezet doordat de politiek het heeft aangedurfd eens goed in de spiegel te kijken. De Commissie Dijsselbloem heeft haarscherp geformuleerd waar de pijn zit.

Ik ben blij dat dit kabinet, in tegenstelling tot het vorige, wel het gevoel van urgentie heeft. Niet alleen door te zorgen voor veel extra geld, maar ook door nadrukkelijk het gesprek met het onderwijsveld te zoeken. Waar in de vorige periode leraren, leerlingen en ouders het gevoel hadden dat zij tevergeefs om aandacht voor de kwaliteit van het onderwijs vroegen, erkent dit kabinet dat de kwaliteit omhoog moet en dat de scholen daarbij geholpen moeten worden.. De overheid moet haar kerntaak vervullen: vastleggen welke basisvaardigheden leerlingen moeten hebben. Essentieel voor goed onderwijs is de leraar. Die staat weer centraal en kan rekenen op een verbeterd salaris. En ook het dogma van de autonomie van het schoolbestuur is verdwenen. Voor het eerst in de geschiedenis van het onderwijs is de bekostiging van een school ingetrokken, omdat er gefraudeerd was door een volstrekt incompetent schoolbestuur op een zeer zwakke school. Dit kabinet wil dus echt werk maken van het terugdringen van het aantal zwakke scholen, en besturen die er met de pet naar gooien, aanpakken. Wij juichen dat toe.
Oh ja en dan komen er ook nog gratis schoolboeken.....

Voorzitter,

Zoals ik al aankondigde zijn er ook nog 3 punten waarop het wat de PvdA betreft sneller en beter moet.

De Nederlandse Taal. Dat is mijn eerste punt. In ons land woont een half miljoen mensen dat geen of onvoldoende de Nederlands taal spreekt. Daarvoor is op 1 januari 2007 de Wet Inburgering van kracht geworden die nog door de vorige minister Verdonk was opgesteld. Die wet is een draak met veel te veel bureaucratie. Daardoor hebben talloze mensen hun taalcursus misgelopen en zijn er tekorten van tientallen miljoenen ontstaan bij de instellingen die de lessen moesten geven. Het vorige kabinet heeft dus een onuitvoerbare wet gemaakt. Gemeenten konden er geen kant mee op. Wij waarderen het dat de huidige minister de wet inmiddels heeft vereenvoudigd en er gelukkig inmiddels weer meer cursisten naar de taalles gaan. Maar de tijd dringt en het moet nog beter. Het inburgeren duurt echt te lang zo.

Voorzitter,
Kinderopvang

Bij de kinderopvang is iets raars aan de gang. Als je naar het stijgend aantal mensen kijkt, is het een doorslaand succes. Toch zijn we in een situatie gekomen, waarin veel ouders in onzekerheid verkeren over de bijdrage die ze moeten gaan leveren. Daar moet dus snel duidelijkheid van het kabinet over komen. Mensen kunnen niet nog maanden in onzekerheid blijven.

Voorzitter,

Laat ik hier zelf ook heel duidelijk over zijn. Het ideaal van de PvdA is helder: kinderopvang moet een basisvoorziening zijn voor iedereen. aan die wens is niets veranderd. In het coalitieakkoord is een flinke stap richting ons ideaal gezet.

Wij gaan er vanuit dat de veranderingen die het kabinet zal voorstellen vooral de uitwassen aanpakken de regelingen eerlijker en makkelijker zal maken. Maar dat ze niets veranderen in de marsroute op weg naar dat ideaal: kinderopvang als basisvoorziening.

Wijken

Tenslotte de wijken. Daarover is ten tijde van het vorige kabinet al de noodklok geluid door Pieter Winsemius. Maar zoals het wel vaker met klokkenluiders is gegaan, vond hij geen gehoor bij zijn eigen kabinet. Het is dan ook grote winst dat dit kabinet de problematiek van de wijken wel onderkent en prominent op de kaart heeft gezet.

Maar we moeten ook erkennen dat er een hoop chagrijn is ontstaan tussen corporaties en rijk. Dat heeft negatief uitgewerkt op de uitvoering in 2007. Ik ben in veel wijken geweest de afgelopen maanden en veel mensen voelen nog te weinig dat er echt iets gebeurt.

Het jaar 2008 moet dan ook het jaar worden waarin bewoners echt merken dat hun hoop op verbetering ook langzaam maar zeker zichtbaar wordt. Dat kan ook door ze meer zeggenschap te geven over de inzet van middelen. Een deel van het extra geld moet dus weer rechtstreeks naar de bewoners zelf gaan.

Voorzitter, ik herhaal hier wat ik ook buiten de Kamer al heb gezegd: die wijken zijn niet alleen van Ella Vogelaar. Minister Plasterk moet zorgen voor minder schooluitval, minister Ter Horst moet zorgen voor de veiligheid, minister Donner moet zorgen voor banen, minister Klink moet zorgen dat die wijkzuster terugkomt en minister Rouvoet moet zorgen voor goede jeugdvoorzieningen. En dat allemaal in goed overleg met de wethouders en bestuurders en bewoners ter plaatse.

Wijkverbetering is een zaak van lange adem, maar vooruitgang moet wel op korte termijn zichtbaar worden.

Voorzitter,

Tot slot nog twee extra punten van aandacht. Defensie en de Belastingdienst krijgen kritiek van de Rekenkamer. Minister van Middelkoop gaf aan dat moet worden voorkomen dat de Defensie de controle over het apparaat verliest. Zo'n uitspraak is uiterst zorgelijk. Zeker omdat het al de 4^e keer op rij is dat de rekenkamer concludeert dat het niet in orde is. We willen weten van het kabinet hoe ze dit nu oplost.

Ook staatssecretaris De Jager moet nog een tandje bijzetten. Wij complimenteren hem voor de voortvarendheid waarmee hij belastingen vergroent, maar de belastingdienst blijft een zorgenkindje. Toegegeven, hij is vorig jaar opgezadeld met een vervelende erfenis en er zit inmiddels verbetering in.

Voorzitter,

Tenslotte wil ik iets zeggen over het proces van deze verantwoordingsdag.

In 2000 zijn we gestart met de Derde Woensdag in mei: niet in september, maar al in mei de gegevens op tafel en verantwoording afleggen. Het was mijn oud-collega Jan van Zijl die hier het initiatief toe nam.

Niet alleen verantwoording over het geld, maar ook over het beleid.

Inmiddels is de kwaliteit van het financieel beheer zo verbeterd, dat we steeds meer aandacht kunnen geven aan de inhoud. En daar gaat het om.

Terugkijken op resultaten is niet populair in de politiek. Maar het is wel nodig. Plannen maken is leuk, maar de mensen moeten er wel wat aan hebben.

Terugkijken is nodig omdat dingen anders kunnen uitpakken dan je denkt. Omdat dingen in de praktijk mislopen. Daar moet de politiek van leren en zaken verbeteren.

Die noodzaak om terug te kijken blijft. Controleren is de kerntaak van het parlement, overigens geldt dat elk dag.

Gelukkig staan we in onze controletaak niet alleen en worden we bijgestaan door deskundigen; de Algemene Rekenkamer, de Nationale Ombudsman en de vicepresident van de Raad van State. En soms zijn hun rapportages zeer kritisch. Maar wie voor de burger wil opkomen moet zijn critici recht in de ogen durven kijken.

Voorzitter,

Ik kom tot mijn Conclusie. 2007 is het jaar van de omslag geworden. Dat ging niet zonder slag of stoot. Maar de eerste resultaten spreken voor zich. Dit kabinet toont een ander gezicht; een sociaal gezicht, een vooruitstrevend gezicht. Dit kabinet wil mensen steker maken, vooruit helpen. Daar staat de PvdA voor.